

www.emnnorway.no

European Migration Network (EMN) har nylig lansert sin årsrapport, [Annual Report on Migration and Asylum 2017](#).

Kort oppsummering:

Medlemslandenes håndtering av de høye asylankomstene i 2014/2015 bestod av en rekke *innstramminger* på lov- og regelverksiden, effektiviseringstiltak i asylkjeden, ressurstilførsel og kapasitetsbygging av sentrale institusjoner. Årsrapporten fra EMN kan tyde på at medlemslandene i 2017 har vært mer opptatt av *omstillinger* enn *innstramminger*. Mange land begynner å få kontroll over etterslepet av saker fra asylkrisen og de lave ankomstene gir rom for helt nødvendige moderniseringer og effektiviseringer i utlendingsforvaltningene. Dette er en beskrivelse som også er dekkende for Norge. Men bildet er også mer sammensatt. Frankrike, Hellas og Italia har sett en økning i antallet registrerte asylsøknader i 2017 og rapporten konkluderer med at asyltilstrømningen til Europa fremdeles må sies å være *betydelig* og utfordringene store. Asyltallene er fremdeles høyere enn 2014 nivået.

Forenklinger i regelverk og prosedyrer er tiltak flere land rapporterer om fra 2017. Innføring av nye typer tillatelser som skal gi lettere tilgang til permanent opphold for ønsket arbeidskraft skal lokke høykvalifiserte, forskere, entreprenører og innovatører til Europa. Europa har de siste årene tatt imot mange flyktninger, hvor en høy andel er såkalte ufaglærte. Nå rettes fokuset mot arbeidskraft som passer inn i et fremtidig høyteknologisk og automatisert arbeidsmarked i Europa. Norge melder ikke om endringer i 2017 som er særlig rettet mot «talentene» slik mange av de andre landene rapporterer om. En annen følge av de høye ankomstene er arbeidet med å lykkes i å *integre* alle som har fått opphold. Likeledes har landene prioritert *retur* av søkere som har fått avslag. Årsrapporten fra 2017 viser at begge disse oppgavene har stått høyt på agendaen i medlemslandene, inkludert Norge.

Nedenfor har vi trukket fram noen hovedpunkter fra EMN årsrapporten 2017:

- **Oppstartsvirksomhet og etreprenørskap:** Omtrent halvparten av landene rapporterer om nye tiltak for å tiltrekke seg og beholde ankomne migranter som driver entreprenørskap og oppstartsvirksomhet – og dette er land som Norge ofte sammenligner seg med. Tiltakene er bl.a. forenklinger av prosedyrer, men flere land har også introdusert nye typer tillatelser/ordninger. Eksempler er Frankrike som har innført såkalte "Talent passports", mens Østerrike lokker med permanent opphold etter kun to år for høykvalifiserte. Den finske regjeringen har fremmet forslag om en ny type tillatelse for entreprenører som kan gi en slags "fast track" til permanent opphold. Portugal har introdusert "Welcome migrant entrepreneur scheme" for dem

som ønsker å utvikle innovasjonsprosjekter i Portugal, og som ledd i en ny strategi for UKs exit ut av Europa, dobler UK de såkalte "Exceptional Talent Visas" til 2000 pr. år. Samtidig tilbyr britene "Recognised Global Leaders" permanent opphold etter tre år, en reduksjon fra fem år som er det vanlige.

- **Studenter:** Mange land melder at de forenkler og legger til rette for studenter og særlig ph.d.-studenter. Sverige melder bl.a. om at ph.d.-studenter fra 2017 gis toårige tillatelser. Finland planlegger det samme for forskere og studenter.
- **Familiegjenforeningsområdet.** Etter et par år med innstramminger i mange land, er bildet fra 2017 noe mer sammensatt. Selv om enkelte land har strammet inn også i 2017, bl.a. Norge når det gjelder regelverket for familiegjenforening med flyktning, har de fleste som melder om endringer foretatt forenklinger av prosedyrer, men også lettelser. Dette gjelder f.eks. inntektskravet som i Norge ble redusert i 2017 dvs. redusert etter en midlertidig økning. I Nederland er kravet til inntekt for sponsorer/referansepersoner blitt mer fleksibelt i 2017. I stedet for å vurdere inntekten til en sponsor tre år tilbake i tid, vurderes inntekten etter endringen ett år tilbake i tid. Søkerens inntekt skal kunne dokumenteres gjeldende for seks måneder fram i tid i stedet for ett år som tidligere.
- **Asylfeltet:** Fra 2017 kan vi telle 709 200 søknader om asyl i EU+ . Dette er en 43% nedgang fra 2016. Likevel var tallene høyere 2017 enn i 2014, noe som betyr at asylankomstene til Europa fremdeles må sies å være betydelige. De månedlige tallene i 2017 var mer stabile enn svingningene vi så i 2015/16. Frankrike, Italia og Hellas opplevde oppgang i antall registrerte asylsøknader, mens landene som hadde de høyeste tallene under asylkrisen også var landene med sterkest nedgang - som bl.a Tyskland og Sverige. Av 980 030 første instans søknader, fikk 447 650 positive vedtak i 2017. Det utgjør 45% av alle vedtak. Tyskland behandlet alene mer enn halvparten av alle førsteinstans sakene i Europa i 2017.

Ca. halvparten av landene melder at de har foretatt endringer i sin nasjonale asyllovgivning, både som følge av tilpasning til re-cast av Direktivene i CEAS, men også for å tilpasse lovverket til bruken av nye teknologi/ biometri og styrke søkerens plikt til å samarbeide under asylprosessen.

Mange land melder om **strukturelle og organisatoriske endringer i asylsystemet** og Norge er ikke alene om å effektivisere ankomstfasen i asylprosessen.

Vurderinger av *tilbakekall* av status i asylsaker har fått en del oppmerksomhet i Norge. I mars 2016 ga Justis- og beredskapsdepartementet en instruks til Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å vurdere tilbakekall av flyktningsstatus og oppholdstillatelse når det ikke lenger er behov for beskyttelse. I årsrapporten melder et fåtall medlemsland om noe nytt på dette området og i de tilfeller det gjøres endringer er det knyttet til tilbakekall på bakgrunn av nasjonale sikkerhetshensyn. Manglende rapportering kan også ha sin årsak i at tilbakekall er et relativt sensitivt tema i mange land. Les for øvrig norsk rapport om [Rettsikkerhet og kontroll ved tilbakekall](#) av tillatelser etter søknad om beskyttelse utarbeidet av ISF.

- **Mottaksfeltet er sammensatt.** Selv om mange av landene, som følge av en sterk reduksjon i antallet asylsøkere, har bygget ned kapasiteten betydelig på mottaksfeltet, som f.eks. Norge - har også de høye ankomstene i 2014/15 avdekket mangler og behov for oppgradering av mottakssystemet på flere områder, som bla. for enslige mindreårige. I 2017 ankom 31765 enslige mindreårige. Det er en halvering siden 2016. Det er likevel flere land som melder om satsing på å bedre kvaliteten og omsorgen for denne gruppen. Tverrfaglighet, psykososial støtte og sårbarhetsvurderinger er områder som nevnes i rapporten fra bl.a. Nederland, Sverige og Frankrike. En økning i antallet enslige mindreårige i Frankrike har ført til diskusjoner om kostnadene ved å få på plass et system som dekker barnas særskilte behov. Sverige har etablert et eget kunnskapssenter for denne gruppen som skal delta i utformingen av den overordnede politikken. I Norge har Stortinget pålagt regjeringen å lovfeste omsorgsansvaret for uledsagede mindreårige mellom 15 og 18 år i mottak, og kravene til disse mottakene.
- **Integrering eller retur.** Etter de høye asylankomstene i 2014/2015 står både integrering og retur høyt på agendaen i Europa. Dette er også to prioriterte områder i norsk politikk. Kommisjonen har videreført implementeringen av «Action plan on integration of third country nationals» fra 2016 særlig på områder knyttet til utdanning, arbeidsmarkedet og yrkesopplæring. F.eks. ble initiativet «Employers Together for Integration» lansert i 2017. EUs støtte til integrering ble også økt under AMIF fondet i 2017. Land som Østerrike og Nederland har innført flere *obligatoriske tiltak* for å styrke tredjelandborgeres språkferdigheter. Likeledes er det obligatorisk å delta i såkalt «*civic education*» for å lære om demokrati, vestlig kultur og verdier. Nederland og Frankrike har strammet inn på språkkravene for å få permanent opphold og Tsjekkia planlegger å gjøre det samme. Estland har etablert det de kaller for «language cafes and culture clubs» i hele landet med utgangspunkt i et prosjekt støttet av «European Social Fund». Også Norge har man prioritert bedre norskopplæringen og mulighetene for utdanning i 2017. Målet er at innvandrere skal komme i arbeid og bli en del av store og små fellesskap i det norske samfunnet. Høsten 2019 vil den norske regjeringen legge frem en ny stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole.

Når det gjelder **retur** viser ny statistikk fra Eurostat at returtallene fremdeles ligger under målsettingene, til tross for økning i antallet asylavslag og returvedtak siden 2014/2015. Kommisjonen har i sin «EU Action Plan for Return» fra 2015 og i oppfølgingen av denne i 2017, understreket behovet for at medlemslandene styrker implementeringen av EUs regelverk for nettopp å bedre effektiviteten i returarbeidet.

Flere land, deriblant Norge har introdusert Retursamtaler for å stimulere viljen til å returnere frivillig/assistert. **Belgia** har desentralisert arbeidet med retur og etablert såkalte «Return-desks» i mindre byer over hele landet for kunne nå ut til flere udokumenterte tredjelandsborgere. Som resultat ble 42% av alle henvendelser om assistert retur i Belgia rettet gjennom disse «deskene» i 2017. Både Norge og andre land har innført tiltak som gir politiet i større grad mulighet til å bruke tvangsmessige tiltak, dvs. frihetsberøvelse og ordre om å bo på et bestemt sted, der det er

sannsynlig at asylsøknaden ikke vil bli innvilget. Målet er å opprettholde offentlig orden, forhindre unndragelse/forsvinninger og sikre raske og effektive returprosedyrer.

- **Samarbeid med tredjeland:** Nå som mange land opplever lavere asylankomster, er det flere av MS som har større fokus på regulær migrasjon. Hvordan kan det skapes nye trygge og regulære veier inn i Europa? EU kommisjonen og andre interesserte medlemsland har i 2017 utviklet pilotprosjekter der målet er å tilrettelegge for lovlig innvandring til Europa i arbeidsøyemed og på denne måten både fylle gap i det europeiske arbeidsmarkedet, men også gi tredjelandsborgere ny kompetanse og nye ferdigheter. Prosjektene skal designes på en måte som styrker samarbeidet med tredjeland og deres håndtering av migrasjonstrømmene ut av eget land, men skal også knyttes spørsmål om tilbaketakelse og retur. I Norge er arbeidet med å se på retur og migrasjon som en integrert del av utvikling- og bistandspolitikken, styrket i 2017.